

110/11.22

Första Bihang eller Codecill till Gränse Tractaten
emellan Konunga Rikerne Sverige och Norge, Lappmän-
nerne beträffande

På det att Lapparnes wanlige öfverflyttningar, samt den derföre betalande leija och jurisdictionen öfwer de främmande Lappar under bemälte öfverflyttnings tid, hädanefter icke må gifwa någon anledning till oenighet och missförstånd, och man derjämte klarligen må kunna weta hwilka hädanefter såsom Swenske eller Norrske Lappar blifwa att anse, samt huruledes med dem uti alle tillfällen reciprocé skall omgås, hafwe de uti förestående Gränsetractat nämde och här under teknade Commissarier om wisse härtill hörande puncter förenadt Sig således, som följer:

§: 1:

Den sedan år 1742. och under denne GränseCommissions tid de private Swenske Lappar, på wisse ställen uti Norrlands Amt, pålagde nye Norrske Lappeskatt, och det derigenom införde städjandet af sommarland, samt dess öfwerlemnande till bemälte Swenske Lappar emot årlig skatts erläggande, skall afskaffas och uphöra, såsom stridande mot en del af de nedanstående betingade Articlar, och bidragande till nye oriktigheter uti Lappwäsendet, hwaremot sådan inrättning som här nedanföre på sine ställen anföres skall sättjas i wärket.

§: 2:

Jngen Lapp må hädanefter äga Skatte- eller Städjeland uti mera än ett Rike.
på det all anledning till gemensamhet af undersåtare och Land hädanefter må kunna undwikas.

§: 3:

Till underrättelse för närwarande tid betingas, att aldenstund från Börjeljäll till Bonnäs fjäll, det är, uti begynnelsen af Norrlands Amt och för Helge-Lands fögderi på den Norrske sidan, men för Angermanlands och Umeå Lappmarker på Swenska sidan, fjällryggen till Gräns är fastställd, och man således på bägge sidor derigenom mister de gamle skatteland och undersåtare, som man hitintills dersammastädes inöfwer fjällryggen har haft; så skola de Lappar med deras familjer, som nu för tiden hafwa skatteland derstädes på den Swenska sidan af Gränssen, anses för Swenske undersåtare och höra samma sida till, oakadt af hwilkendera sidan de förut hafwa byxlat Landet och till hwilken sida de deraf betalt skatt, lika som äfwen de Lappar med deras familjer, som nu warande tid hafwa gammalt byxel-Land på Norrske sidan af Gränssen dersammastädes, skola tillhöra Norrige.

Första bihang eller Codicill till Gränse Tractaten . . .

§: 4:

J fall någon Lapp för nuvarande tid befinnes hafwa ett på båda sidor af Gränsen liggande gammalt Swenskt eller Norrskt sommarskatte-Land, det är ett sådant Land, hwaraf för år 1742 till Sverige eller Norrige skatt hafwer blifwit betald, då hafwe han frihet att wälja hwilken sidas undersätare han hädanefter will wära, så framt han intet winterskatteLand på någondera sidan äger. Hafwer han winterskatteland på någondera sidan, den Swenska eller Norrska, tillhöre då den sidan på hwilkens territorio han sådant winterskatteland äger.

§: 5:

J fall någon Lapp på den sträckningen emellan Bonnäs fjäll och Halde, hwarest Koutokeino gräns begynnes, det är på den Norrske sidan för hela Saltens, Senjens och en del af Tromsöns Fögderier uti Norlands Amt, men på den Swenske sidan för hela Piteå och Luleå samt en del af Torneå Lappmarker, befinnes hafwa ett sådant sommarskatteland på Norrska sidan af Gränssen, hwaraf för år 1742 skatt till Norrige hafwer warit betald, men deremot att äga winterskatteland på Swenska sidan af Gränsen, då hafwe han frihet att wälja antingen han hädanefter will wära Swensk eller Norrsk undersäte, då han sedermera behåller det skatteland han hafwer på samma sida om gränsen, men mister det skatteland han hafwer haft på den andra sidan om Gränsen.

§: 6:

På det man må kunna weta hwilke äro Swenske eller Norrske undersätare, skall det uti förestående 4:de och 5:te §§: omrörde Lapparnes frie wal ske uti de committerades närwaro wid Rörläggningen, så snart som möjligt är, utan hinder, läckande eller tubbande, mutors och skänkers gifwande, eij heller medelst löfte af en lindrigare skatt, eller eljest på hwad sätt det wara må och af private jordägare eller andre på någondera sidan försökas kunde, utan komma de att äga ett aldeles fritt och otwunget wal.

§: 7:

De lappar som således hädanefter sedan denna convention är i wärket stäld, befinnas hafwa både sommar- och winterskatteland, eller allenast endera delen, nemligen, antingen sommar- eller winterskatteland på den Swenska sidan af Gränsen skola med deras famille, det är barn eller de som äro i barns ställe, såsom fosterbarn och släktingar uti ett och samma matlag, likaledes tjenare och husmän, anses för Swenske undersätare. Det samma är ock att förstå om de Lappar med deras famille, som hafwa ett gammalt byxel Land på Norrske sidan af Gränssen, hwarmedelst man hädanefter kan åtskilja hwilken Sidas undersäte han är, sedan ingen Lapp får äga skatte- eller byxel Land på bägge sidor, eij heller annorlunda kunna komma dertill än som i denna Convention föreskrifwit står.

§: 8:

J fall någon Swensk Lapp giffter sig med en Norrsk Lappehustru, som uti Norrige har sitt eget skatteland eller flere Renar än han, hafwe han frihet, uti något hinder eller afgiff af dess egendom, att blifwa en Norrsk Lapp, då han sig derom hos Swenske fogden anmäler och bewislig gör en sådan dess best

Första bihang eller Codicill till Gränse Tractaten . . .

fenhet, hwaruppå Fogden sedermera har att lemna honom dess skriftliga tillstånd til öfverflyttningen, och detsamma uti upbördsboken att antekna, samt honom ifrån Swenske skatten att utesluta.

Således förhålles viceversa med en Norrsk Lapp uti lika tillfälle. Uti andre omständigheter följte hustrun mannen.

§: 9:

J fall en Lapp will öfvergifwa sitt Land och blifwa ett annat Rikes undersäte, förhålles med honom som med andre Swenske och Norrske undersätare uti lika tillfällen, neml:n han betale tjonde och sjette penningen af hwad han äger, till den sidan, hwarifrån han will flytta, samt hafwe bewis med sig till den sidan dit han flytta will, att afgiften riktigt är erlagd, och undfådt tillstånd till aflyttningen.

§: 10:

Alderstund Lapparne behöfwa Bägge Rikens Land, skall det dem efter gammal sedwane wara tillåtit höst och vår att flytta med deras Rhenhjordar öfver Gränssen in uti ett annat Rike, och hädaneftter såsom tillförewé lika med Landets undersätare, undantagande på sådane ställen, som här nedanförewé anføres, få betjena sig af Land och strand till underhåld för deras djur och sig sjelfwa, då de wänligen skola emottagas, beskyddas och hjälpas till rätta, äfwen uti Krigstider, hwilka uti Lappwäsendet aldeles ingen förändring skola göra, och aldraminst skola de främmande Lappar warda exponerade för plundring eller något slags twång eller öfwerwåld som Krigstiderna medbringa, utan alltid blifwa såsom egne undersätare ansedde och handterade på hwilken sida de då sig såsom främmande uppehålla.

§: 11:

Ingen Lapp som behöfwer att flytta med sine djur öfver gränsen, må uti Krigstider begå någon fiendtelig gjerning. Beträder han dermed, förhålles icke med honom efter Krigsbruk, utan han straffes på lika sätt, som om hans misgärning wore uti fredelig tid begången.

§: 12:

Hwarest på Norrska sidan äro fredlyste skålfång och fogelduns samlande, som på Norrska kallas Kobbeweide, Fugle- och Dun Vær, för hwilka wisse undersätare årlig skatt betala, skall det under sådant straff, som Norrske Lagen för Norrske undersätare stadgar, wara de Swenske Lapparne förbudit, att der bruka något skytteri, eller att på annat sätt skada göra. På alle andre ställen blifwer dem sådant och alt annat skytteri och fiskeri lika med Norrske undersätare tillåtit, Äfwen njuta de Norrske Lappar en sådan frihet uti Lappmarken på den Swenska sidan.

§: 13:

De Swenske Lappar som wäl flytta öfver Gränsen med deras djur in på Norrsk grund, men dock icke komma till hafwet eller fjordarne och derstädes något fiskeri eller skålskytteri bruka, betala uti Leija för hwart tjugonde djur som i deras följte är, stort eller litet, af bägge kjön, undantagandes de kalfwar som

Första bihang eller Codex till Gränse tractaten . . .

samma wår äro födde, hwilka icke räknas, en skilling Dansk eller en Swensk styfwer i kopparmynt, mera icke. Men bruka de fiskeri eller skälskytteri uti hafwet eller sjordarne på Norrske sidan, betale då för hwart tjugonde djur dubbelt så mycket som ofwan är förmält, nemligen två skilling Dansk eller två Swenske styfwer i Kopparmynt, samma års wår-kalfwar oberäknade. Mera må af de Swenske Lappar icke tagas under hwad namn eller skjen det wara will, ej heller må de med något personligt arbete eller tjenstgörande beläggas.

§: 14:

De Norrske Lappar, som om hösten flytta med deras djur öfwer gränsen in på Swenska sidan betale för hwart tjugonde djur som de med sig hafwa, stort eller litet, af bägge könen, samme års wårkalfwar med inberäknade två skilling Dansk, eller två styfwer Swenske i kopparmynt, aldenstund bemälte lappar. derstädes den längsta tiden af året förblifwa och wårkalfwarne på den tiden samma underhåld som de andre djuren behöfwa. Wilja de tillika idka fiske och skytteri i Lappmarken, betale då dubbelt så mycket, nemligen fyra styfwer i kopparmynt eller fyra skilling Danske. Mera må af de Norrske Lappar icke tagas, ej heller må de med något personligt arbete eller tjenstgörande beläggas, under hwad namn eller skjen det nämnas kan.

§: 15:

Uti hwart district, hwarest öfwerflyttande Lappar äro, skall förordnas en Lappelänsman och twänne Nämde män, som för deras öfwerflyttningar intet skola betala.

§: 16:

Lappelänsmannen och Nämde männen skola reciproc besörja, att de öfwerflyttande Lappar för deras djur njuta tillräckeligt underhåld, dock så att Lappen sjelf som för Landet skattar icke af främmande Lappar uttränges och lider brist. För den ordsaken skuld skola Lapparnes Länsman och nämde män wäl känna beskaffenheten af skatteländen på deras sida, samt weta antal på de djur som den Lappen äger, hwilken skattar för Landet, på det främmande Lappar, om så behöfwes och begäres, till beqwämlige ställen må kunna anwisa. Å ömse sidor skola de främmande Lappar noga akta sig att de icke under deras flyttningar göra Landets egne inwånare någon skada, hwarken winter eller sommar, på skog, åker och äng, Muldebärs eller hjortronmyror, eller något annat, wid laga plikt, och bör skadan ersättas effter mättsmannas ordom.

§: 17:

Förr än någon Lapp, Swensk eller Norrsk, med sine djur flyttar öfwer Gränsen, skall han för sin egen Lappe-Länsman och Nämde män angifwa antalet på de djur som i hans följe äro, det är så wäl på hans egne, som på hans barns, tjenares och husmäns, samt Leijan till bemälte Länsman ickewerera emot bewis så wäl på angifwandet, som för leijan. Äfwen skall han då straxt angifwa sig om han will idka fiske och skytteri, hwareffter leijan kommer att proportioneras och betalas, samt på angifwelsen och bewiset att anteknas. Med detta ofwännämde bewis passerar han sedan utan hinder och widare tilltal fram och tillbaka.

Första bihang eller Codecill till Gränsse Tractaten . . .

§: 18:

Förr än Lappelänsmännen med deras Lappar flytta öfver gränsen, skola de tillstålla den andra sidans Lappelänsman en af dem och nämndemännen underskrefwen Specificerad förteckning på de skatteLappar och djur af deras district som samma år wilja flytta öfver gränsen, då de tillika leijan till bemälte Lappelänsman lefwerera emot bewis på förbemälte förteckning och betalning. J brist af Lappelänsman, som bemälte förteckning och betalning af den främmande sidan kan emottaga, skall den eller de som leijan tillkommer, afsända en fullmäktig, som på ett så beqwämligt ställe som möjligt är, skall uppehålla sig, nemligen uti närmast intill gränsen liggande Lappesockn på Swenske sidan, och på den Norrske sidan uti en af de närmaste innanfjorärdar och på fasta landet.

§: 19:

Lapparne skola, om det ästundas, hwart år en gång för alla och icke oftare på den sidans territorio som leijan tillhör, för bemälte sidas Lappelänsman, eller hwem ägaren af Leijan dertill skriftteligen committerar, wara förpliktade att framwisa alla de djur, som uti deras följe äro, och att låta räkna desamme till bewis på riktigheten af deras angifwande. Neka de sådant, eller bemälte personer med ord eller gerning illa bemöta, böte en Swensk, allenast för sin motstråfwichet, Tålf daler silfwermynt, och en Norrske Lapp Fyra Riksdaler Danske, hälften till bemälte oförrättade personer och den andre hälften till Konungen. För hwar gång sådan förselse sker, fördubblas straffet. Förgriper Lappen sig på bemelte personer widare, än att det till Simpel upstudsighet kan räknas, straffes han dessutom derföre efter lagen.

§: 20:

J fall någon Lapp, Swensk eller Norrske, befinnes hafwa falskeligen angifwit antalet på sine djur, så att han hafwer tjugu djur flere eller deröfwer, än han anmält, betale han för hwart tjugonde djur uti hela flocken, twänne gånger så mycket som ofwan förmält är. Beträdes han andre gången med sådan oriktighet, betale dubbelt så mycket som förste gången. Tredje gången dubbelt så mycket som andre gången och så vidare, så att straffet för hwar gång fördubblas, hwaraf angifwaren tager hälften och andre hälften tillfaller den som Leijan tillhör. Då ingen annan angifware är, behåller ägaren af Leijan altsammans.

§: 21:

J fall Lappelänsmännen eller nämndemännen befinnas hafwa colluderat med Lapparne uti deras oriktiga angifwande eller deras egen förteckning förfalskat och något innehållit af den leija som de upburit plikte förste gången tre gånger så mycket som wederbörande derigenom blifwit eller kunnat blifwa beswekne, hälften till angifwaren och andre hälften till den eller dem som Leijan tillhör.

Andre gången sättes de ifrån deras Ämbete och straffes såsom tjufwar.

§: 22:

Då någon twistighet yppas emellan Lappar från en och samma sida, antingen angående deras öfverflytningar och stället hwarest de under deras öfverflytt-

ningstid præterendera att uppehålla sig, eller om bortkomne Renar, slagsmål, små skuldfordringar, som icke stiga öfwer tålf daler Silfwermynt eller fyra Riksdaler Danske, alle arfskiften effter de afdöde, eller andre små saker, Lappewäsendet in Specie och Lapparnes sedwanor beträffande, skola sådane saker, då de icke kunna förlikas, af samma sidas Lappelänsman och hans twänne Nämndemän straxt afgöras, och så framt wederbörande till Häradsrätten icke wilja wädja, dersammastädes exequeras, utan afseende på hwilkens territorio factum är passerat eller saken påtald. Men äro sådane saker emellan parter af åtskild nation, eller emellan en Swensk och Norrsk Lapp, då tillkommer, utan hänseende till jus territorii, kändens Länsman och nämndemän att straxt deruti döma, och domen, då deremot eij appelleras, att exequera; dock således att rätten tillika med twänne Nämndemän ifrån Swarandens sida besättes, och att Länsmannen å samma sida, såsom dess försvar och ombud skall wara berättigad att wara tillstädes, om så åstundas, altsammans utan betalning för bemälte betjente uti bägge fallen. När en af parterne med denne Lapperätts förrättning är missnögd och med saken will gå vidare, skall appellationen ske till den Häradsrätt eller Bögderätt hwarest factum är begångit, eller i fall af arfskiften, der den döde i lifstiden hänhörtd.

§: 23:

Alle andre saker emellan Lappar antingen af en och samma nation eller af olika nation höra till de wanlige Böigde eller Häradsrätter samt angifwas, dömas och, i fall de icke till högre rätt instämmas, dersammastädes exequeras, alt på det territorio hwarest gemingen är skedd, allenast med den åtskilnad, som i näst föregående §: är anfördt, nemligen att då en af parterne är en främmande undersåte eller factum på en främmande undersåte eller dess egendom begångit, skall uti Rätten tagas twänne Nämndemän ifrån den främmande sidan, hwilka på alt sätt skola hafwa samma anseende, rätt och myndighet, som de öfrige nämndemännen, och skall den främmande Lappelänsmannen wara berättigad att derwid wara tillstädes såsom försvar och fullmäktig för den parten som är af samma sida. När bewisligt är att berörde twänne främmande nämndemän äro lagligen tillsagde till bisittjare uti en sådan Rätt, och de dock icke infinna sig, kan i deras ställe twänne andre förnuftige och ärlige lappar ifrån samma sida antagas. Kunna sådane icke erhållas, förblifwer det wid den wanlige Nämnden, och skall då dommen på stället afkunnas, och acten deröfwer gifwas wederbörande som äro tillstädes ifrån den främmande sidan, antingen Lappelänsmannen eller nämndemännen, uti wittnens närwaro eller emot deras bewis, utan betalning; på det man på samma sida kan weta huru Rätten handhafwes.

Förser sig någon domare emot någon af de uti denna convention föreskrefne stadgar, hafwe han förbrutit sitt Ämbete.

§: 24:

Wederbörande ifrån den främmande sidan, så wäl parter som wittnen, skola när de lagligen äro kallade och stämde wara pliktige att möta för denne combinerade Rätt och swära till saken eller att aflägga deras wittnesmål. Comparerar den Swarande icke, eij låter dess oumgångeliga förfall och hinder wid rätten, till samma tid han instämd är, anmäla och bewisa, och dock bewisligt finnes att han lagligen är stämd, förfares likafult med saken, som om han wär-

Första bihang eller Codicill till Gränse Tractaten . . .

keligen wore tillstådes, då efter klagemålet eller stämningen och de förevarande bewis domen afsäges och exequeras. Kan Swaranden wid nästföljande ting bewisligt göra dess förfall både att icke sjelf hafwa kunnat infinna sig, eij heller kunnat detsamma Rätten kundgöra å den dag han sjelf wid rätten comparera bordt; så får saken åter uptagas och af dömas. Men uteblifwa wittnen ifrån första tinget, och saken utom dem eij kan upplysas; då får saken uppskjutas till nästa ting, och plikte wittne som förfallelost uteblifwit tre daler Silfwermynt eller en Riksdaler Dansk för uteblifwandet, till den Crona hwilkens undersåte det är.

§: 25:
Jngen execution eller utpantning, undantagandes efter de domar som Lappe-rätten enligt 22: §: äger att afsäga och exequera, må uti någon främmande Lapps bo företagas, så framt icke skriftelig dom upwises och bewis för den utmätte betalningen till den Lappen uti hwilkens bo executionen eller utpantningen företages, genast på stället aflewerceras. Förser sig någon häremot, straffes som för wäldswärkan.

§: 26:
Rymmer någon Lapp för begången Lifssak öfwer det Rikets Gränser hwarest gerningen är begången, förhålles med honom som med andre Swenske eller Norrske undersåtare uti like fall.

§: 27:
Alle Lappesaker skola på slätt och ostämplat papper afhandlas och beskrifwas, då en främmande Lapp i saken är interesserad.

§: 28:
Inbyggarne uti Utzjocki, som nu genom Gränssens förening äro blefne private Swenske undersåtare, skola på alt sätt handeln beträffande, så wäl med landets producter, som med de waror som bringas till landet, blifwa behandlade lika med de Kongl. Norrske undersåtarna der i landet, och lika med dem tillgodo njuta så wäl den nuwarande, som den hädanefter till utgifwande octroy och annan handels inrättning, så att hwad de till Norrske Köpmännen öfwerbringa skall dem efter octroyen blifwa betalt, och likaledes efter octroys priset uplåtit hwad de sig tillhandla wilja; men dock skall Compagniet ej wara förbundet att gifwa desse Swenske undersåtare den credit, som det i wisse tillfällen, i följe af Octroyen, böra gifwa de Norrske.

§: 29:
Alle wederbörande Kongl. Betjente å både sidor, särdeles LandsHöfdingar och Amtmännen, skola stieligen efterforska huruledes de främmande Lappar blifwa medhandlade och troligen besörja att dem wedersäres hwad rätt är och de efter denne Convention böra njuta. J lika mätto skola de, när de Landet igenomresa och på Ämbetets wägnar besöka, tidigt låta samme Lappar weta på hwilken tid och ställe de komma uti deras granskap, på det de, ifall de hafwa något att klaga, personligen hos dem måge kunna infinna sig och deras åliggande andraga.

Första bihang eller Codicill till Gränsse Tractaten . . .

§: 30:

Ändteligen finner man nödigt at härwid förklara, det desse här ofwanföre stipulerade öfwerflyttningar med de deraf dependerande inrättningar, ingalunda således äro att förstå, som skulle KonungaRikerne Sverige eller Norrige derigenom någon jurisdiction eller annan rättighet, af hwad namn den wara må, in öfwer gränssen i det andra Riket tillerkännas, men allenast såsom en tolerance och reciproque fogelighet, hwilken icke wäl kan umbäras, så framt annars lapparne på båda sidor skola blifwa wid magt, och in politicis hållas uti tillbörlig skick och ordning. Altså blifwer den uti den uprättade Gränsetractaten öfwerenskomne GränsseLinea, så wäl i anseende till Lapparne och deras Districter, som i öfrigit beträffande de andre Swenske och Norrske undersätare och deras Districter aldeles wid sin fulla kraft, så att hwarken tidsens ålder, wederbörande betjenters och undersätares försummelse, collusioner och ingrep eller någon häfd och bruk inöfwer samma gränts, den blifwe så gammal, samt af hwad art och beskaffenhet, den wara må, häruti någon förändring skall eller kan göra, men hwart Rike skall hädanefter på sin sida om ofwannämde gränssor allena och utan intrång wara berättigat att utöfwa och behålla alla regalia och jura Majestatis så wäl uti andelige som werldslige saker.

Detta bihang till Gränsetractaten skall uti alle sine puncter wara af samma kraft, som ofwanberörde Gränsetractat sjelf, aldeles såsom den ord ifrån ord deruti wore införd.

Till yttermera wisso äro häraf twänne exemplar författade, som af Bägge Deras Kongl. Maj:ttis Kongl. Maj:ttis befullmäktigade GränseCommissarier äro undertecknade och med deras wanlige Signeten bekräftade, som skedde i Strömstad år effter Christi födelse det Ett Tusende Sjuhundra Femtionde

Första den 21 September.
2 October.

J. Mauritz [Klinc]kovström.
(Sigill.)

J. Mangelsen.
(Sigill.)